

Naschrift bij: Ruimtelijke concentratie en prestaties van tuinders

De heer Vrolijk plaatst een aantal kanttekeningen bij ons artikel, vooral met betrekking tot de analyseresultaten. Wij maken graag gebruik van de gelegenheid de analyse verder toe te lichten. Te beginnen met het misverstand in Vrolijks inleiding: de 'periferie' van Nederland komt niet overeen met verspreidglasgebieden. Wij hebben het in het artikel in ESB 4630 over verspreidglasgebieden als zijnde gebieden die niet door het Rijk of de provincies zijn aangewezen als vestigingslocatie met uitbreidingsmogelijkheden voor glastuinbouw.

Vrolijks opmerking ten aanzien van het onderscheid tussen tuinbouwbedrijven binnen en buiten de Randstad is een relevante. Op basis van onze gegevens is het onderscheid Randstad versus overig Nederland echter niet te maken. Wel weten wij dat zich het grootste deel van de concentratiegebieden in de Randstad bevindt. Als de Randstad wordt gedefinieerd als de som van de provincies Zuid-Holland, Noord-Holland, Utrecht en Flevoland, is in totaal zeventig procent van de concentratiegebieden in de Randstad geconcentreerd.

Verder ziet Vrolijk de gegevens graag uitgewerkt naar grootteklasse. Onze uitspraken hierover in ESB 4630 zijn gebaseerd op analyses, waarvan de resultaten op hoofdlijnen in tabel 1 zijn opgenomen. Zoals in ons artikel aangegeven, liggen de kosten per hectare in concentratiegebieden op een fors hoger niveau en dat verschil neemt toe met de grootteklasse. Daar komt bij dat grotere bedrijven relatief sterker zijn vertegenwoordigd in concentratiegebieden.

Uit de opmerking van Vrolijk over de tabel in ons artikel blijkt dat deze nog enige verduidelijking behoeft. Het verschil tussen teeltomzet en totale omzet bestaat uit aanvul-

lende opbrengsten die tuinders onder meer uit energie realiseren. Aangezien deze aanvullende opbrengsten niet primair vanuit het betaalbaarder oppervlak worden gerealiseerd, hebben wij een onderscheid gemaakt in de oppervlaktemaat. Het betaalbaarder oppervlak geeft enkel het oppervlak aan dat wordt gebruikt voor de teelt van

GILBERT BAL

Adviseur bij Roots Beleidsadvies

SERGEJ BULTERMAN

Onderzoeker bij Bureon

groenten, snijbloemen, pot- en perkplanten of overige gewassen onder glas. Het areaal cultuurgrond geeft het totale areaal aan dat een tuinder benut voor zijn of haar bedrijfsactiviteiten. Vervolgens geeft Vrolijk terecht aan dat de ratio's voor de totale glastuinbouw niet direct zijn af te leiden uit die van de gepresenteerde sectoren. Dit heeft te maken met het feit dat wij ervoor hebben gekozen de categorie 'overige glastuinbouw' niet direct te presenteren. De reden hiervoor is dat deze categorie diffuus van karakter is en bestaat uit onder andere de teelt van bomen, fruit en uitgangsmateriaal onder glas. Voorts geven wij graag aan dat de in de tabel gepresenteerde ratio's zijn gebaseerd op euro's per hectare. Dit is ook direct af te leiden uit de inhoud van het artikel. Hierin geven wij bijvoorbeeld aan dat de grondproductiviteit (omzet per hectare) in concentratiegebieden 350.000 euro bedraagt versus 186.000 euro in verspreidglasgebieden. Relatief is dit verschil 88 procent, zoals ook in de tabel is gepresenteerd.

Een meer beschouwend punt van Vrolijk betreft de relatie tussen grondprijzen en productiviteit. Vrolijk geeft terecht aan dat de grondprijs in Nederland wordt bepaald door de druk die verschillende functies op de ruimte uitoefenen. In het westen van het land zorgt dit inderdaad voor een hogere grondprijs, hetgeen ook blijkt uit bijvoorbeeld de analyse van De Groot *et al.* (2010) waarnaar we in ons artikel verwijzen. In lijn hiermee blijkt uit onze analyse dat de onderliggende grondwaarde bij tuinders in concentratiegebieden op een hoger niveau ligt dan in verspreidglasgebieden. Wij spreken hierbij in het artikel nadrukkelijk van samenhang en niet van causaliteit. Enerzijds zorgt de druk vanuit meerdere ruimtelfuncties inderdaad voor de hogere grondprijs. Anderzijds kan de benutting door glastuinbouw alleen worden gerechtvaardigd als de grondproductiviteit structureel op een hoger niveau ligt dan in gebieden met een lagere grondprijs. Overigens besteedt Vrolijk aan dit punt opmerkelijk veel aandacht, terwijl dit niet direct de kern van ons artikel raakt, noch onze conclusie.

Tot slot willen wij benadrukken dat onze conclusie niet in strijd is met de Greenport-gedachte dat clustering van tuinbouwactiviteiten voordelen oplevert zoals Vrolijk het verwoordt, maar in strijd met de Greenport-gedachte dat clustering voordelen voor tuinders oplevert. Uit onze analyse blijkt namelijk onverkort dat de bedrijfseconomische prestaties van tuinders in concentratiegebieden niet evident beter zijn dan die van tuinders in verspreidglasgebieden.

Gemiddelde kosten van bedrijven naar grootteklasse

TABEL 1

	Procentuele verdeling aantal bedrijven		Kosten per hectare cultuurgrond, maai duizend euro		Kosten per hectare cultuurgrond, exclusief financiering en afschrijvingen	
	Concentratie	Verspreid	Concentratie	Verspreid	Concentratie	Verspreid
Kleiner dan 1 hectare	37,5	56,7	183,3	139,5	158,2	116,4
Tussen 1 en 2,5 hectare	39,4	32,0	265,9	161,7	222,6	138,9
Groter dan 2,5 hectare	23,1	11,3	473,4	282,1	374,5	230,3

Bron: LEI, 2011

De auteur heeft verklaard dit artikel alleen te publiceren in ESB en niet elders te publiceren in wat voor medium dan ook. Het is wel toegestaan om het artikel voor eigen gebruik en voor publicatie op een intranet van de werkgever van de auteur aan te wenden.